

تأثیر مولفه های اخلاقی بر قضاوت حسابرسان

محمدصادق صادقی

دانشجوی دکترای گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.
sadeghsadeghi6@gmail.com

علیرضا مهرآذین

استادیار گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران. (نویسنده مسئول)
a.r.mehrazeen@iau-neyshabur.ac.ir

محمدرضا شورورزی

دانشیار گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.
mh.shorvarzi@iau-neyshabur.ac.ir

ابوالقاسم مسیح آبادی

استادیار گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.
massihabadi@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۰۸

چکیده

زمینه: از دیدگاه روان‌شناختی، تصمیمات فردی در زمینه‌های احتیاجات، ترجیحات فردی و ارزش‌های مورد نظر بایستی مورد آزمایش قرار گیرد. بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر مولفه های اخلاقی بر قضاوت‌های ۳۸۵ نفر از اعضای جامعه حسابداران رسمی در سال ۱۴۰۰ است.

روش: پژوهش حاضر از لحاظ هدف، تحقیقی کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها از نوع تحقیقات نیمه تجربی پس رویدادی در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری و حسابرسی است که با استفاده از نرم‌افزار PLS تحقیق مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج تحقیق حاکی از آن است که بین متغیرهای تحقیق اثر مثبت و معنادار وجود دارد و مولفه‌های اخلاقی ضریب تأثیر نزدیکی بر قضاوت حسابرسی دارند.

نتیجه‌گیری: این امر که مولفه‌های اخلاقی ضریب تأثیر نزدیکی بر قضاوت حسابرسی دارند، حاکی از آن است که استانداردهای حسابرسی ایران به‌عنوان یک اصل مورد تأیید بوده و اجرایی است.

واژه‌های کلیدی: مولفه های اخلاقی، ترجیحات فردی، قضاوت‌های حسابرسان.

۱- مقدمه

امکان و احتمال اینکه فرد بتواند به اهدافش دست یابد وجود دارد. در مقابل نسبی‌گراها گرایش به اصول رد اصول اخلاقی جهانی دارند و نسبت به حقایق اخلاقی شک و تردید دارند. نسبی‌گراها می‌گویند ارزش‌ها و باورهای اخلاقی وابسته به افراد یا جوامع است (پسچی^۲، ۲۰۱۱). نسبی‌گرایی حوزه‌ای را در بر گرفته که یک شخص به حساب اتکا و اعتماد به تحلیل دیدگاه‌های شخصی خود از موقعیت‌ها، از رعایت اصول اخلاقی جامعه پسند اجتناب می‌ورزد. به عبارتی شخص با جهت‌گیری‌های اخلاقی نسبی‌گرایانه، تصمیمات خود را بر اساس شرایط و سپس بر مبنای قوانین موجود و مورد قبول می‌سنجد. افراد نسبی‌گرا بر مبنای ارزش‌ها و چشم‌اندازهای شخصی خود بر قضاوت‌ها تکیه می‌کنند؛ در حالی که در افراد با ایده‌آل‌گرایی، فرض می‌شود که بهترین نتایج با پیروی از قوانین اخلاقی جهانی حاصل می‌شود. روانشناسان اجتماعی معتقدند موقعیت ایدئولوژیک حفظ‌شده توسط یک فرد به‌طور قابل توجهی بر ارزش‌ها، قضاوت‌ها، اعتقادات و رفتارهای افراد اثر می‌گذارد (کرافت، ۲۰۱۳).

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

قضاوت حسابرسی

قضاوت فرایندی است که در آن افراد درباره جنبه‌های مربوط به مسئله مورد تصمیم‌گیری فکر و اظهار نظر می‌کنند. قضاوت در حرفه حسابرسی رخنه کرده است. فرض اولیه حسابرسان این است که صورت‌های مالی منصفانه تهیه شده‌اند. چراکه حسابرسان به دنبال کشف جرائم نیستند. افق ذهن آن‌ها تأیید صورت‌های مالی است. یکی از مهم‌ترین جنبه‌های حسابرسی، قضاوت‌هایی است که حسابرسان به‌عنوان بخشی از کار روزمره خود با آن درگیرند. با وجود ابزار و روش‌های مختلف مورد استفاده، حسابرسی بیش از هر چیز، فرایندی قضاوتی است و حسابرسان در زمینه‌های گوناگونی ملزم به تصمیم‌گیری و قضاوت هستند. در این راستا همه فرایندهای تصمیم‌گیری، به شکل بالقوه می‌تواند منجر به اشتباهات قضاوتی و به تبع آن، نتیجه‌گیری نادرست شود. روش‌های خاص و مؤثری برای از بین بردن قضاوت‌های اشتباه در حسابرسی وجود ندارد. قضاوت‌های اشتباه اغلب ناشی از اشتباه در تصمیم‌گیری‌هاست. بنابراین برای بهبود تصمیم‌گیری‌ها باید اشتباهات در قضاوت‌ها شناسایی و حداقل شود (رحیمیان، ۱۳۸۴).

در دنیای امروز اغلب مسائلی که برای قضاوت به افراد عرضه می‌شود؛ دارای ابعاد متنوعی است و با چند معیار می‌گردد. به‌عبارت‌دیگر اکثر تصمیم‌گیری‌های قضاوتی افراد تحت تأثیر عوامل مختلف کمی و کیفی قرار دارد که اغلب این عوامل با یکدیگر در تعارض هستند و آنان سعی می‌کنند که بین چندین گزینه موجود بهترین گزینه را انتخاب کنند. اشتباه و عدم دقت در قضاوت مستلزم پرداخت هزینه خطاست. هر چه قدرت و اختیارات فرد بیشتر باشد؛ هزینه تصمیم نادرست نیز بالاتر خواهد بود. به‌هرحال هر تصمیم قضاوتی که اتخاذ می‌گردد از چند عامل محیط و فضای تصمیم و اثرات حجم اطلاعات بر قضاوت تشکیل شده است. محیط و فضای قضاوت بیان می‌دارد، هر قضاوتی در فضای خاص تصمیم‌گیری اتخاذ می‌شود، که جمع‌آوری اطلاعات، گزینه‌ها، ارزش‌ها و ترجیحات مطرح در زمان قضاوت از مشخصه‌های آن است. محیط و فضای ایده‌آل برای قضاوت فضایی است که در آن همه اطلاعات ممکن، تمام نکات دقیق، و همه نوع گزینه محتمل مشخص باشد. به‌هرحال، هم اطلاعات و هم گزینه‌ها عامل فشار بر اخذ قضاوت است زیرا زمان و سعی و تلاش برای گردآوری اطلاعات و طرح و بررسی گزینه‌ها دارای محدودیت است. اثرات حجم اطلاعات بر قضاوت، بعضی افراد عادت دارند به‌نگام اخذ تصمیم مقدار زیادی اطلاعات جمع‌آوری نمایند تا بتوانند تصمیم مناسب اتخاذ نمایند. وقتی حجم زیادی از اطلاعات گردآوری شود آنگاه ممکن است چند موضوع دیگر پیش آید. (سیمز و همکاران^۱، ۲۰۱۷).

حرفه حسابرسی مانند سایر حرفه‌ها باید اصول رفتاری مشخصی را دنبال کند. اما موفقیت در حرفه ممکن است به ویژگی‌های شخصیتی افراد بستگی داشته باشد که تبعیت و پیروی از اصول رفتار حرفه‌ای را تسهیل می‌کند. (زیری و پترز^۲، ۲۰۱۲). روانشناسان اجتماعی بر این باورند که رویکرد فردی در قضاوت‌های اخلاقی با دو عامل که بیانگر ایدئولوژی اخلاقی هستند مرتبط می‌باشند این دو عامل عبارت‌اند از ایدئال‌گرایی و نسبی‌گرایی. ایدئولوژی اخلاقی به‌عنوان نظامی از اخلاق است که برای ایجاد قضاوت‌های اخلاقی استفاده می‌شود و دستورالعمل‌هایی را برای قضاوت‌ها و حل مسائل رفتاری که ممکن است از نظر اخلاقی سؤال‌برانگیز باشد ارائه می‌کند. ایدئولوژی اخلاقی به گرایش‌های اخلاقی یک فرد اشاره دارد. افراد با گرایش و ماهیت ایده‌آل‌گرایی، اخلاق مطلق را تصدیق می‌کنند. این جنبه از ایدئولوژی اخلاقی فرض می‌کند که همیشه

³ Poesche¹ Sims & Bingham² Zairi, M., and Peters, J

حسابرسی مانند قوانین حاکم بر حقوق تبلیغات، تعیین گروه، نام و شکل سازمان و همچنین حق الزحمه های احتمالی تأثیر قابل توجهی بر ظرفیت حسابرس برای شناسایی ارائه نادرست صورت های مالی دارد.

بمانی و رویر^۲ (۲۰۲۲) معتقدند قضاوت حسابرس یکی از حیاتی ترین و مؤثرترین موضوعات در حسابرسی و تصمیم گیری اطلاعات مالی برای استفاده کنندگان است. مطالعات مختلفی در مورد عواملی که آشکارا بر قضاوت حرفه ای حسابرس و تعهد حرفه ای تأثیر می گذارند، انجام شده است که بیشتر آن ها تأثیر ویژگی های شخصی حسابرسان را بر قضاوت اخلاقی آن ها بررسی کرده اند. در این پژوهش تأثیر ایدئولوژی اخلاقی شامل جهت گیری های نسبی گرایانه و آرمان گرایانه بر قضاوت حرفه ای حسابرس با نقش میانجی تعهد حرفه ای مورد بررسی قرار گرفته است. داده های ضروری این پژوهش از طریق پرسشنامه جامع جمع آوری شده است. نمونه مورد مطالعه شامل ۲۷۰ پرسشنامه است که توسط حسابرسان تکمیل شده است. نتایج نشان می دهد که ایدئولوژی اخلاقی بر قضاوت حرفه ای حسابرسان تأثیر نمی گذارد بلکه بر تعهد حرفه ای آن ها تأثیر می گذارد. علاوه بر این، تعهد حرفه ای بر قضاوت حرفه ای حسابرس تأثیر می گذارد.

پیشینه پژوهش های داخلی

سعیدی گراغانی و ناصری (۱۳۹۶) در مطالعه ای در سال ۱۳۹۵ باهدف یافتن پاسخ به این سؤال پرداختند که آیا تیپ شخصیتی حسابرسان بر قضاوت حرفه ای آن ها تأثیر دارد یا خیر؟ جامعه آماری این تحقیق حسابرسان شاغل در مؤسسات حسابرسی کشور و نمونه مورد بررسی شامل ۱۸۴ عضو از جامعه است. داده های مورد نیاز برای آزمون فرضیه تحقیق، از طریق پرسش نامه NEO و ابزار کپلن و ریکرز جمع آوری و با استفاده از نرم افزار SPSS ۲۴ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته های حاصل از تحلیل رگرسیون نشان می دهد از بین ابعاد شخصیتی NEO تنها روان رنجوری با قضاوت حرفه ای رابطه مثبت و معنی دار دارد. سایر ابعاد شخصیتی همچون برون گرایی، انعطاف پذیری، توافق پذیری و باوجدان بودن رابطه معنی داری با قضاوت حرفه ای ندارد.

حساس یگانه و عمو زاد (۱۳۹۹) در تحقیقی به بررسی عوامل مؤثر بر فشارهای وارده بر حسابرسان و قضاوت های حرفه ای (اخلاقی) آنان پرداختند. از روش های آماری همبستگی پیرسون، تحلیل عاملی، تی استیودنت و تحلیل واریانس برای آزمون فرضیات پژوهش استفاده شده است. جامعه آماری

به اعتقاد متخصصان، پاسخ تعداد زیادی از موضوعات و ابهامات که زاییده ماهیت حسابرسی است تنها با اتکای به قضاوت حرفه ای مقدور است (نیک خواه آزاد، ۱۳۷۹).

مولفه های اخلاقی

مولفه های اخلاقی حسابرسی نسبت به سایر رشته ها و حرفه های دیگر در خصوص داشتن مسئولیت اصلی به منظور کمک به مشتری حرفه ای خود، دارای وضعیتی متزلزل است. زیرا چگونگی کمک او به جامعه قابل تأمل است و برای او مهم نیست که مشتری حرفه ای او چه خواسته ای (به صورت شخصی) از او دارد. به عنوان مثال وکیل به عنوان مشاور و نماینده یک مشتری به دنبال بی گناهی و رفع هرگونه شک و شبهه نسبت به گناهکاری موکل خود است، نگرانی اصلی یک پزشک در هر حال حفظ سلامت و بهبود وضعیت بیمار مراجعه کننده به او است. حسابرسان اگرچه حقوق خود را از کارفرما یا صاحب شرکت دریافت می کنند اما به عنوان نمایندگان مردم و جامعه عمل می کنند و تمرکز اصلی خود را با استفاده از تحلیل مسائل پیچیده حرفه ای در مسائل مالی و غیرمالی، برای حفظ منافع مردم و جامعه ذی نفع مبذول می دارند.

با این تفاوت و حسب عملکرد حرفه ای آن ها، یک درگیری اخلاقی بین مسئولیت و وظیفه حسابرسان و حق الزحمه دریافتی از دیگری برای آن ها وجود دارد و این تعریف اصلی شرح وظیفه حسابرس است.

پیشینه پژوهش های خارجی

آرابا^۱ (۲۰۱۶) در مطالعه ای به بررسی تأثیر آئین رفتار حرفه ای بر کیفیت قضاوت حسابرسان پرداخته است. قضاوت حرفه ای در مورد اردن حجم نمونه کل ۱۵۰ حسابرس در اردن برای بررسی پدیده مطالعه انتخاب شد که از ۱۵۰ حسابرس ۱۴۲ حسابرس با موفقیت پاسخ دادند. روش جمع آوری داده ها پرسشنامه در این مورد به دلیل مناسب بودن آن در جمع آوری نظرات، تجربیات و نتایج شخصی ارجحیت داشت. برای تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده از تحلیل رگرسیون و صفحه گسترده پیشرفته استفاده شد. این مطالعه نشان داد که جنبه های مختلف حسابرسان بر توانایی آن ها در کشف هرگونه اطلاعات نادرست در صورت های حسابداری تأثیرات متفاوتی دارد. برای مثال، مشهود بود که صداقت، عینیت و استقلال حسابرسان با توانایی تشخیص اطلاعات مالی نادرست همبستگی ضعیفی دارد. با این حال، این مطالعه نشان داد که تمام جنبه های اخلاقی حرفه

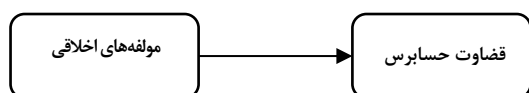
^۲ Bemani & Royaer

^۱ Alrabba

صفات و جسارت‌های اخلاقی است که شخص هنگام تصمیم‌گیری اخلاقی دارا هست) بود. جونز (۱۹۹۱)، الگوی رست (۱۹۸۶) را گسترش داد و عنوان کرد که علاوه بر موارد پیش‌گفته، شدت اخلاقی نیز تصمیم‌گیری و رفتار اخلاقی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. اتریونی (۱۹۸۸)، الگویی برای تصمیم‌گیری ارائه نمود که افراد را به‌عنوان بازیگران منطقی نشان می‌دهد که تحت تأثیر عمیق ارزش‌های اخلاقی و احساسی خویش می‌باشند.

اقداماتی مانند تدوین آئین رفتار حرفه‌ای برای حسابرسان از جمله گام‌هایی است که حرفه به‌منظور تشویق اعضا در جهت تأمین منافع عمومی و جلب نظر آن‌ها برداشته است. پژوهش‌های بسیاری بیانگر این است که آئین رفتار حرفه‌ای نقش مهمی در بهبود رفتار حرفه‌ای اعضا ایجاب می‌کند اما مسئله‌ای که وجود دارد این است که عوامل گوناگونی بر تصمیم‌گیری اخلاقی حرفه‌ای تأثیرگذار است و پایبندی به آئین رفتار حرفه‌ای تنها عامل مؤثر بر این تصمیم نیست. به عقیده صاحب‌نظران افراد در تصمیم‌گیری با این مسئله روبرو هستند که چه چیزی بیشترین اهمیت را دارد، در این ارتباط استدلال می‌شود چیزی که بیشترین اهمیت را دارد تا حد زیادی مشاخره‌های درونی بین ارزش‌هایی است که فرد به آن پایبند است و چیزی که جامعه از حرفه انتظار دارد. بر این اساس می‌توان استدلال کرد که عوامل مختلفی بر رفتار اخلاقی افراد مؤثر است که می‌تواند تصمیم‌گیری حسابرسان را تحت تأثیر قرار دهد. از دیدگاه‌های مطرح‌شده در فوق می‌توان این فرضیه را مطرح کرد که:

فرضیه پژوهش - مولفه‌های اخلاقی بر قضاوت حسابرسان تأثیر دارد.

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، تحقیقی کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها از نوع تحقیقات نیمه تجربی پس رویدادی در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری و حسابرسی است. در این تحقیق، از روش قیاسی اقدام به مطالعه مبانی نظری راجع به متغیرهای تحقیق شده تا بر اساس روش‌های مناسب، مقادیر متغیرهای موردنظر محاسبه شود و پس‌از آن در روش استقرایی، به بررسی معنادار بودن ارتباط بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته پرداخته می‌شود. با توجه به اهداف و فرضیه‌های تحقیق

پژوهش، شامل کلیه افراد شاغل در مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی با رتبه حسابرس ارشد به بالا بودند که تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران معادل ۱۹۲ نفر برآورد گردید. نتایج یافته‌ها نشان داد که اندازه موسسه و تجربه حسابرس با فشارهای وارده بر حسابرسان رابطه معکوس و با قضاوت حرفه‌ای آن‌ها، رابطه مستقیم و معناداری دارند.

جوادی و همکاران (۱۴۰۲) نقش جانبی مؤلفه‌های مؤثر بر تردید‌گرایی و قضاوت حسابرس، نه صرفاً رابطه مستقیم آن‌ها، زمینه مناسب‌تری را برای تحلیل همه‌جانبه ابعاد بهبود کیفیت حسابرسی در اختیار دینفعان موردبررسی قرار دادند. هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش میانجی‌کنندگی تمایل به اشتراک‌گذاری دانش بر تردید‌گرایی و قضاوت حسابرسان و تحلیل تفاوت نتایج با توجه به محل اشتغال حسابرس است. اطلاعات لازم برای این پژوهش از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شده است. نمونه موردبررسی شامل ۴۹۲ پرسشنامه تکمیل‌شده توسط حسابرسان شاغل در مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران و سازمان حسابرسی در سال ۱۳۹۹ است. نتایج پژوهش نشان داد، بین ویژگی‌های تاریک شخصیت و قضاوت حرفه‌ای حسابرس رابطه منفی و معناداری وجود دارد. اشتراک‌گذاری دانش و تردید‌گرایی در رابطه فوق نقش میانجی جزئی دارند؛ و محل اشتغال حسابرس نقش تعدیل‌کنندگی جزئی دارد؛ و تأثیرپذیری آن در حسابرسان شاغل در سازمان حسابرسی از حسابرسان شاغل در مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران بیشتر است.

تئوری‌های بسیاری در زمینه اخلاق وجود دارد. از جمله این تئوری‌ها، ایدئولوژی اخلاقی است که توسط فورسیز در سال ۱۹۸۰ مطرح شد و دارای دو بعد ایدئال‌گرایی و نسبی‌گرایی هست. فلانگن و کلارک (۲۰۰۷) معتقدند، شیوه‌های تصمیم‌گیری، فراتر از استانداردها و آئین رفتار حرفه‌ای حسابداری و حسابرسی است. در واقع این فرایند تصمیم‌گیری درونی است که همیشه خارج از کنترل قواعد برون‌سازمانی تجویزی قرار دارد و در نهایت جایگاه حرفه‌ای حسابرسان و حسابداران را مشخص کند. نهادهای حسابداری و حسابرسی هرگز قادر به تدوین قواعدی نخواهند بود که به تصمیم‌های خوب منجر شود. در بسیاری از مطالعات علوم رفتاری مدل‌های تصمیم‌گیری ارائه گردیده است. رست (۱۹۸۶) الگویی چهار جزئی برای توصیف رفتارهای اخلاقی ارائه نمود. این الگو شامل ۱ - حساسیت اخلاقی (توانایی شناخت مشکل اخلاقی)، ۲ - قضاوت اخلاقی (توانایی تحلیل یک مشکل اخلاقی و اتخاذ تصمیمی اخلاقی) ۳ - انگیزش اخلاقی (به‌عنوان ارزیابی عوامل رقیب دخیل در اتخاذ یک تصمیم اخلاقی) و ۴ - سیرت اخلاقی

سؤالات را بدست آورد:

$$r_{\alpha} = \frac{j}{j-1} \left[1 - \frac{\sum_{i=1}^j s_j}{\sigma^2} \right]$$

که در آن:

$$r_{\alpha} = \text{ضریب آلفای کرونباخ}$$

$$S_j = \text{انحراف معیار زیر مجموعه زام}$$

$$\sigma = \text{انحراف معیار کل}$$

$$j = \text{تعداد سؤالات پرسشنامه}$$

پژوهش حاضر بر اساس روش پرسشنامه ای انجام گردید که جهت انجام آن، برای متغیر قضاوت حسابرسان از ۲۵ گویه و مولفه های اخلاقی از ۲۰ گویه استفاده شد.

متغیرهای پژوهش و نحوه محاسبه آن‌ها

متغیرهای مورد مطالعه در این تحقیق به شرح زیر اندازه گیری شده‌اند:

قضاوت حسابرسی

حسابرسی، مستلزم قضاوت است. به عبارت دیگر قضاوت وظیفه ای است که حسابرسان سایر وظایف خود را بر اساس آن انجام می دهند. زیرا در حسابرسی، حسابرسان درباره جنبه های مربوط به مسئله مورد تصمیم گیری شواهد را جمع آوری کرده، فکر و تصمیم گیری می نمایند و چنین اقدامی قضاوت محسوب می گردد. به منظور عملیاتی نمودن این متغیر، از پرسشنامه استاندارد اسکات و بروس (۲۰۱۶)، که بدین منظور تهیه شده است استفاده خواهد شد. در راستای پاسخگویی به هر یک از پرسش های مذکور، ۵ گزینه خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد به ترتیب با اعداد یک الی پنج کمی می شوند.

مولفه های اخلاقی

در پژوهش حاضر منظور از مولفه های اخلاقی رویکرد نسبی گرایی اخلاقی است. روانشناسان معتقدند رویکرد فردی در قضاوت های اخلاقی با دو عامل که بیانگر ایدئولوژی اخلاقی هستند مرتبط می باشند این دو عامل عبارتند از ایدئال گرایی و نسبی گرایی. ایدئولوژی اخلاقی به عنوان نظامی از اخلاق است که برای ایجاد قضاوت های اخلاقی استفاده می شود و دستورالعمل هایی را برای قضاوت ها و حل مسائل رفتاری که ممکن است از نظر اخلاقی سؤال برانگیز باشد ارائه می کنند. نسبی گرایی حوزه ای را در بر گرفته که یک شخص با اتکا و اعتماد به تحلیل دیدگاه های شخصی خود از موقعیت ها، از اصول اخلاقی جامعه پسند اجتناب می ورزد. به عبارتی شخص با جهت گیری ای اخلاقی نسبی گرایانه، تصمیمات خود را بر اساس شرایط و سپس بر مبنای قوانین موجود و مورد قبول می سنجد. افراد نسبی گرا

باید نمونه ای انتخاب شود که ضمن آن که معرف جامعه آماری هست، پژوهش را در رسیدن به نتایج درست و قابل اتکاء کمک نماید.

جامعه آماری پژوهش، تمام اشخاص عضو جامعه حسابداران رسمی ایران اعم از حسابداران رسمی شاغل شریک مؤسسات، حسابداران رسمی شاغل در سازمان حسابرسی، حسابداران رسمی شاغل در مؤسسات عضو، حسابداران رسمی شاغل انفرادی و حسابداران رسمی غیر شاغل هست. از آنجایی که مطالعه تمامی جامعه مورد انتظار امکان پذیر نبود، نمونه ای به صورت تصادفی و با استفاده از فرمول کوکران در سطح خطای ۵٪، انتخاب شد. برای این منظور از رابطه زیر استفاده شده است.

$$n = \frac{z^2 * p * (1 - p)}{e^2}$$

که در آن:

n: حجم نمونه،

Z: آماره توزیع نرمال در سطح اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۱/۹۶ است.

P: نسبت موفقیت برابر است با ۰/۵

e: خطای برآوردی نمونه که برابر است با ۵ درصد

با توجه به رابطه بالا حجم نمونه برابر با ۳۸۵ نفر می شود. در این تحقیق برای بررسی روایی صوری در پرسشنامه، گویه ها با توجه به مولفه های استخراج شده از تحقیق های معتبر گذشته، مشخص گردید و از اساتید و نیز تعدادی از خبرگان سازمانی در سطح مدیران مؤسسات حسابرسی درخواست گردید که در جهت سنجش روایی پرسشنامه، اظهار نظر نمایند. پس از بررسی و ارزشیابی پرسشنامه توسط اساتید و صاحب نظران مورد نظر، اصلاحات مربوطه در پرسشنامه اعمال گردید و روایی ظاهری آن تأیید شد و میزان انطباق آن با هنجارهای اجتماعی، محیط سازمانی مورد نظر و اهداف تحقیق مورد ارزیابی قرار گرفت. همچنین پس از جمع آوری اطلاعات برای بررسی روایی محتوایی از نرم افزار اسمارت پی ال اس نیز به منظور تحلیل عاملی، استفاده شده است. برای پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید. برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، ابتدا باید انحراف معیار نمرات هر زیرمجموعه از سؤالات پرسشنامه و انحراف معیار کل سؤالات (زیر مجموعه ها) را محاسبه کرده، سپس با استفاده از رابطه زیر ضریب آلفای هر زیرمجموعه از

۰/۵ است. بنابراین می‌توان گفت مدل اندازه‌گیری از پایایی کافی در زمینه نشانگرهای متغیرهای نهفته برخوردار است. در جدول فوق مقادیر احتمال (P-values) نیز برای نشانگرها نشان داده شده است. این مقادیر معمولاً به عنوان پارامترهای پایایی مرتبط با تحلیل عاملی تأییدی معرفی می‌شوند چراکه روابط بین نشانگرها و متغیرهای نهفته از قبل مشخص شده اند. همانطور که ملاحظه می‌شود تمامی مقادیر احتمال کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد و ابزار تحقیق از پایایی مناسب برخوردار است. علاوه بر موارد فوق، از بارهای عاملی ارائه شده برای بررسی روایی همگرای ابزار تحقیق نیز استفاده می‌شود. همانطور که مشاهده می‌شود مقدار ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی در جداول فوق نشان داده شده و ملاحظه می‌شود که این ضرایب همگی بالاتر از ۰/۷ می‌باشند. بنابراین مدل اندازه‌گیری از پایایی سازه مناسبی برخوردار است.

جدول ۲: پایایی و روایی متغیرها و مولفه‌های تحقیق

روایی همگرا (میانگین واریانس استخراج شده)	پایایی ترکیبی متغیرها PLS	پایایی کرونباخ مولفه‌ها SPSS	مولفه‌ها	متغیر	ردیف
۰/۷۴۲	۰/۹۲۵	۰/۷۲۵	مسئولیت‌پذیری	مولفه‌های اخلاقی	۱
		۰/۷۱۶	صداقت		۲
		۰/۷۲۲	عدالت		۳
		۰/۷۳۹	وفاداری		۴
		۰/۷۶۳	رقابت‌پذیری		۵
		۰/۷۱۲	احترام دیگران		۶
		۰/۷۰۶	همدردی		۷
		۰/۷۷۴	هنجار		۸
۰/۵۸۵	۰/۸۱۵	۰/۷۴۹	-	قضاوت حسابرس	۹

آزمون فرضیات تحقیق

نتایج حاصل در ادامه ارائه شده است.

در نمودار، مستطیل‌های زردرنگ نشان‌دهنده گویه‌ها (سوالات پرسشنامه) و بیضی‌ها نشان‌دهنده متغیرهای پنهان (عوامل مربوط به هر یک از سازه‌ها) می‌باشند. اعداد روی فلش‌هایی که بین متغیرهای پنهان و گویه‌ها ترسیم شده است همان بارهای عاملی استاندارد شده بوده و اعداد روی فلش‌هایی

بر مبنای ارزش‌ها و چشم‌اندازهای شخصی خود از موقعیت‌ها، از رعایت اصول اخلاقی جامعه پسند اجتناب می‌ورزد. به عبارتی شخص با جهت‌گیری اخلاقی نسبی‌گرایی، تصمیمات خود را بر اساس شرایط و سپس بر مبنای قوانین موجود مورد قبول می‌سنجد. افراد نسبی‌گرا بر مبنای ارزش‌ها و چشم‌اندازهای شخصی خود بر قضاوت‌ها تکیه می‌کنند؛ در حالی که افراد با ایدئال‌گرایی، فرض می‌شود که بهترین نتایج با پیروی از قوانین اخلاقی جهانی حاصل می‌شود. روانشناسان اجتماعی معتقدند موقعیت ایدئولوژیک حفظ‌شده توسط یک فرد به طور قابل توجهی بر ارزش‌ها، قضاوت‌ها، اعتقادات و رفتارهای افراد اثر می‌گذارد. در این راستا جهت اندازه‌گیری متغیر مولفه‌های اخلاقی از پرسشنامه رویکرد اخلاقی فورسیز (۱۹۸۰) استفاده خواهد شد.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

در این بخش به ارائه شاخص‌های توصیفی از متغیرهای تحقیق پرداخته شده است.

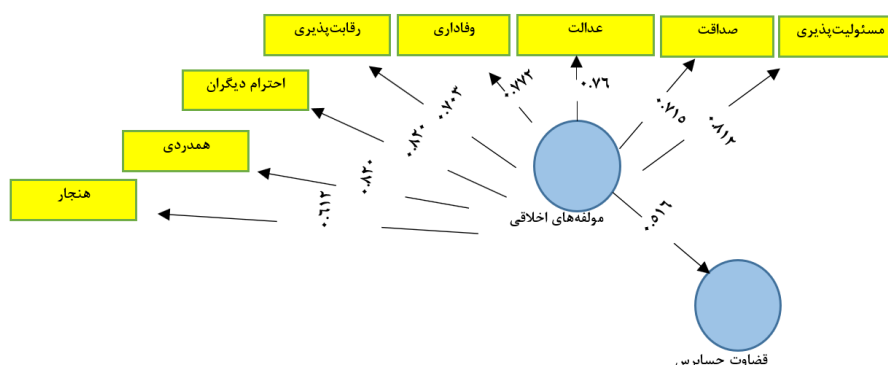
جدول ۱. توزیع فراوانی آمار جمعیت شناختی پاسخ دهندگان

وضعیت جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
آقا	204	۵۲/۹۹
خانم	۱۶۷	۴۳/۳۸
بدون پاسخ	۱۴	۳/۶۳
مجموع	385	۱۰۰
سابقه کار	فراوانی	درصد فراوانی
کمتر از ۱ سال	۴۴	۱۱/۴۳
بین ۱ تا ۳ سال	۲۰۹	۵۴/۲۸
بین ۴ تا ۶ سال	۹۴	۲۴/۴۱
بین ۷ تا ۹ سال	۱۷	۴/۴۲
بیشتر از ۱۰ سال	۸	۲/۰۸
پاسخ داده نشده	۳	۰/۷۸
مجموع	۳۸۵	۱۰۰

در هر یک از عوامل قضاوت، مولفه‌های اخلاقی، روابط اجتماعی و نگرش مذهبی، زیر عامل‌های مربوطه بنا به پرسشنامه مناسب و امتیازدهی در آن‌ها در پرسشنامه مربوط به حسابرسان محاسبه شده و در جدول ۲ گزارش شده است.

همانطور که در جدول (۲) ملاحظه می‌شود در موارد مقادیر میانگین واریانس استخراج شده از ۰/۵ بیشتر بوده و یا بعضاً اختلاف ناچیزی با آن دارند. بنابراین مدل اندازه‌گیری از روایی همگرای مناسب برخوردار است. همان‌طور که در مدل ملاحظه می‌شود تمامی مقادیر سنج‌های مرتبط با متغیر مکنون بالاتر از

که دو متغیر پنهان را به هم متصل کرده است همان ضرایب مسیر استاندارد شده هستند. مدل برازش داده شده به صورت زیر است:

شکل ۲: خروجی مدل برازش شده

۱. بیانگر وجود پایایی درون سازه‌ها است. در مورد این دو شاخص چین (۱۹۹۸) معتقد است که ضریب پایایی ترکیبی بیش از آلفای کرونباخ قابل اطمینان است. در واقع مقادیر این ضرایب بایستی بیش از مقدار ۰/۷ حاصل شوند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود سازه‌های مورد مطالعه نیز از نظر این شاخص‌ها نیز قابل اعتماد هستند.

در مورد روایی دو نوع روایی واگرا و روایی همگرا مورد بحث قرار می‌گیرد. منظور از روایی همگرا همان شاخص AVE است که بیانگر همبستگی بین گویه های مرتبط با یک سازه است. برای تأیید وجود روایی همگرا انتظار می‌رود شاخص AVE بیش از مقدار ۰/۵ باشد. در سازه‌های مورد مطالعه وجود روایی همگرا بین گویه های هر سازه تأیید می‌شود.

بررسی مناسبت هر یک از سازه‌ها

پس از رسم مدل معادلات ساختاری و برآورد ضرایب رگرسیونی، نتایج حاصل از برازش مدل معادلات ساختاری مورد نظر به شرح جدول ۳ است.

در بحث بررسی بار های عاملی سازه‌های متغیرهای پنهان، به بررسی بار های عاملی پرداخته می‌شود. اینکه این مقادیر بیش از مقدار ۰/۵ باشند نشان‌دهنده مناسبت گویه مورد نظر است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود در تمامی سازه‌ها مقادیر مناسب برای بار های عاملی حاصل شده است، بنابراین می‌توان گفت سازه‌های مورد نظر دارای ساختار مناسب هستند.

از شاخص‌های آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای بررسی پایایی سازه‌ها استفاده می‌شود. نزدیکی این شاخص‌ها به مقدار

جدول ۳- بررسی بار های عاملی، پایایی و روایی همگرا سازه‌های تحقیق

نام عامل اصلی	نام زیر عامل	بار عاملی	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	AVE
مولفه های اخلاقی	-				
	مسئولیت پذیری	۰/۸۱۲	۰/۸۸۵	۰/۹۰۸	۰/۵۶۵
	صداقت	۰/۷۱۵			
	عدالت	۰/۷۶			
	وفاداری	۰/۷۷۲			
	رقابت پذیری	۰/۷۰۳			
	احترام به دیگران	۰/۸۲۰			
	همدردی	۰/۷۶۴			
	هنجار	۰/۶۱۲			
قضاوت					

بررسی معناداری مسیرهای رگرسیونی

در ادامه به بررسی معناداری اثرات رگرسیونی متغیرهای موردنظر پرداخته شده است. با توجه به نتایج حاصل از رگرسیون ملاحظه می شود متغیر مولفه های اخلاقی بر قضاوت مثبت در حسابرسان اثر مستقیم و

معناداری داشته اند. (p- مقدار حاصل کمتر از سطح خطای آزمون یعنی ۰/۰۵ است و همچنین ضریب رگرسیونی محاسبه شده مثبت می باشد). ضریب رگرسیونی اثرگذاری مولفه های اخلاقی برابر ۰/۵۱۶، حاصل شده است.

جدول ۴- بررسی اثرات رگرسیونی در نمونه حسابرسان ایرانی

متغیر مستقل	ضریب رگرسیونی	خطای استاندارد	آماره آزمون	p- مقدار
مولفه های اخلاقی	۰/۵۱۶	۰/۲۹۸	۱/۷۳۲	۰/۰۳۱

بحث و نتیجه گیری

در این تحقیق به بررسی تاثیر مولفه های اخلاقی بر قضاوت های حسابرسان پرداخته شده است، برای این منظور ابتدا مدل تصمیم گیری حسابرسان در غالب مدل رگرسیون و نظری ارائه گردید و سپس به بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق پرداخته شده است. نقش حسابداران و حسابرسان حرفه ای در جوامع امروز نقشی کلیدی و غیرقابل انکار به شمار می رود. حرفه حسابداری به واسطه این که تأثیرگذاری فوق العاده ای به طور مستقیم یا غیرمستقیم در زندگی افراد جامعه و حیات و بقاء سازمان های خصوصی و دولتی دارد، دارای نقشی متمایز و قابل ملاحظه در میان سایر حرفه ها است. حساسیت این نقش نیاز به تدوین و تبیین آیین رفتار حرفه ای برای حرفه حسابداری و حسابرسی و رفتار حرفه ای فعالان آن را به وضوح روشن می سازد. نقش و وظیفه و مسئولیت حسابداران و حسابرسان حرفه ای در قبال جامعه ایجاب می کند که آنان اصول عمومی اخلاق حسنه را در همه جنبه ها رعایت و به آیین رفتار حرفه ای منسجمی پایبند باشند تا پذیرش اعتبار و احترام اجتماعی را که لازمه فعالیت در هر حرفه تخصصی است، به دست آورند. در این میان ارتقاء دانش و آگاهی و افزایش میزان تحصیلات در زنان و مردان حسابدار و حسابرسان به تحقق این هدف کمک شایانی می نماید. به نظر می رسد که لازمه این که حسابداران و حسابرسان پایه پای تغییرات و تحولات حرکت کنند و از قافله عقب نیافتند، آگاهی و بصیرت کافی، شناخت ارزش های اخلاقی حاکم در محیط و انعطاف در قبال تحولات پیش رو است. موفقیت در سازمان ناشی از ایجاد و به کارگیری مدیریت اخلاق در سازمان است. تمرکز واحدهای تجاری برای به حداکثر رسانیدن سود، مقابله با چالش های رقابتی، تأکید بر نتایج کوتاه مدت و ارائه خدمات متنوع حسابداری و حسابرسی، حسابداران را در محیطی مملو از تضاد و فشار قرار داده که منجر به پیامدهای غیر اخلاقی برای آنها گردیده است. در واقع پیچیده تر شدن روزافزون سازمان ها و افزایش میزان کارهای غیر اخلاقی، غیر قانونی و غیرمسئولانه در

محیط های کاری توجه صاحب نظران را به بحث اخلاق و تأثیرات مختلف آن معطوف ساخته است. بنابراین ابتدا باید حسابداران و حسابرسان اخلاق را بشناسند و سپس با توجه به شرایط و فضای هر حرفه، مولفه های اخلاقی ویژه آن حرفه را آموخته و بکار گیرند. قضاوت حرفه ای نتیجه و گوهر اصلی حسابرسی است در نتیجه کیفیت حسابرسی در گرو کیفیت قضاوت حرفه ای حسابرسان است. دستیابی به قضاوت حرفه ای مطلوب تر مستلزم شناسایی عوامل کلیدی مؤثر بر قضاوت و تصمیم گیری حسابرسان است. در این تحقیق برخی از این مفاهیم کلیدی که مربوط به قضاوت و تصمیم گیری حسابرسان با در نظر گرفتن ویژگی های فردی و الگوهای رفتاری مدل های مختلف تصمیم گیری است مدنظر قرار گرفت و تشریح شد. توجه به این مفاهیم و استفاده و مدنظر قرار دادن مدل های تصمیم گیری منجر به بهبود کیفیت قضاوت در مراحل مختلف حسابرسی می شود. در پژوهش حاضر برای تبیین مدل تصمیم گیری حسابرسان مبتنی بر قضاوت حسابرسان الگوهای مولفه های اخلاقی مورد توجه ویژه قرار گرفت. در ابتدا با توجه به تئوری های پشتیبان و تحقیقات پیشین فرضیاتی تدوین و مدل های مرتبط پیش بینی گردید با آزمون مدل نظری پیشنهاد شده و بررسی روابط بین متغیرهای تحقیق در مدل های ابتدایی نتایج حاکی از اعتبار بالای مدل نظری و مدل رگرسیون پیشنهادی بود.

همان طور که مشاهده شد بین متغیرهای تحقیق اثر مثبت و معنادار وجود دارد اخلاق حرفه ضریب تأثیر نزدیکی بر قضاوت حسابرسی دارند. این امر حاکی از آن است که استانداردهای حسابرسی در تمام کشورها به عنوان یک اصل مورد تأیید بوده و اجرایی است.

پژوهش های صورت گرفته نشان دهنده تأثیر اطلاعات حسابداری بر فرایند تصمیم گیری از جمله اظهار نظر حسابرسان است. شواهد، نشان دهنده تأثیر عواملی چون جنس، نوع شخصیت، سبک شناختی، محیط حسابداری و حسابرسی بر قضاوت و تصمیم گیری هاست. این عوامل در پژوهش های

* سعیدی گراغانی مسلم، ناصری احمد. تأثیر تیپ شخصیتی بر قضاوت حرفه‌ای حسابرس در تخصیص بودجه زمانی به حسابهای حاوی برآورد. عنوان نشریه ۱۳۹۶؛ ۲ (۳): ۱۸۴-۱۶۹.

* Alrabba, H. M. (۲۰۱۶). Measuring the impact of code of ethics on the quality of auditors' professional judgment. *Journal of Governance and Regulation*/Volume, ۵ (۴).

* Bemani Mohamad Abadi, M., & Royae, R. (۲۰۲۲). The Effect of Ethical Ideology on Auditors' Professional Judgment with the Mediating Role of Professional Commitment. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, ۱۱ (۴۴), ۱۴۵-۱۵۸.

* Craft, J. (۲۰۱۳). A review of the empirical ethical decision-making literature: ۲۰۰۴-۲۰۱۱. *Journal of Business Ethics* ۱۱۷ (۲): ۲۲۱-۲۵۹.

* Etzioni, A. (۱۹۸۸). Normative-affective factors: Toward a new decision-making model. *Journal of economic psychology*, ۹ (۲): ۱۲۵-۱۵۰.

* Flanagan, J. and Clarke, K. (۲۰۰۷). Beyond a Code of Professional Ethics: A Holistic Model of Ethical Decision-Making for Accountants. *Abacus*. ۴۳ (۴), ۴۸۸-۵۱۸.

* Jones, T. ۱۹۹۱. Ethical decision making by individuals in organizations: An issue-contingent model. *Academy of Management Review* ۱۶ (۲): ۲۳۱-۲۴۸.

* Leitsch, D. L. ۲۰۰۴. Differences in the perceptions of moral intensity in the moral decision process: an empirical examination of accounting students. *Journal of Business Ethics* ۵۳ (۴): ۳۱۳-۳۲۳.

* Leitsch, D. L. ۲۰۰۶. Using dimensions of moral intensity to predict ethical decision-making in accounting. *Accounting Education: An International Journal* ۱۵ (۲): ۱۳۵-۱۴۹.

* Jones, T. ۱۹۹۱. Ethical decision making by individuals in organizations: An issue-contingent model. *Academy of Management Review* ۱۶ (۲): ۲۳۱-۲۴۸.

* Poesche, (۲۰۱۱) Agile Manufacturing Strategy & Business Ethics, *Journal of Business Ethics* Vol. ۳۸, No. ۴: ۳۷-۵۱.

* Rest, J. R. (۱۹۸۶). *Moral developments: Advances in research and theory*. New York: Praeger. Pp: ۲۲۴.

* Rest, J. R. ۱۹۷۹. *Development in Judging Moral Issues*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

* Sweeney, B., and F. Costello. ۲۰۰۹. Moral intensity and ethical decisionmaking: An empirical examination of undergraduate accounting and business students. *Accounting Education: An International Journal* ۱۸ (۱): ۷۵-۹۷.

* Sims, R. L., and G. D. Bingham. (۲۰۱۷). The moderating effect of religiosity on the relation between moral intensity and moral awareness. *Journal of Religion and Business Ethics* ۴ (۱): ۱-۱۹.

* Vitell S. J. ۲۰۰۹. The role of religiosity in business and consumer ethics: A review of the literature. *Journal of Business Ethics* ۹۰ (۲): ۱۵۵-۱۶۷.

* Zairi, M., and Peters, J., (۲۰۱۲), The impact of social responsibility on business performance, *Managerial Accounting Journal*, ۱۷ (۴): ۴۲۲-۴۵۶.

حسابداری و حسابرسی کمتر مورد توجه بوده‌اند. بررسی ادبیات تصمیم‌گیری، فرایند زیر را برای دستیابی به تصمیم یا حل مسئله پیشنهاد می‌کند:

به نظر می‌رسد که اگر همه افراد اطلاعات را به یک صورت به دست آورند و پردازش کنند، به تصمیمات و راه‌حل‌های یکسان می‌رسند. ولی بررسی‌های گوناگون در روان‌شناسی، حسابداری، مدیریت، بازاریابی و حسابرسی نشان دهنده این است که افراد در مرحله کسب و ارائه اطلاعات به نتایج یکسان نمی‌رسند. بنابراین پیشنهاد می‌شود که در حوزه‌های مطرح‌شده متخصصین به تحقیقات بیشتری بپردازند. بر اساس مبانی نظری و تحقیقات انجام‌شده، نتایج این پژوهش با نتایج تحقیق سعیدی گراغانی و ناصری (۱۳۹۶)، آرابا (۲۰۱۶) و جوادی و همکاران (۱۴۰۲) همسو بوده و مغایر با نتایج پژوهش بمانی و روبر (۲۰۲۲) هست. پیشنهادهای کاربردی این پژوهش به شرح زیر می‌باشند:

۱) با توجه به نتایج حاصل از انجام این پژوهش و وجود رابطه معنی‌دار بین قضاوت‌های حسابرسان و اصول اخلاقی، پیشنهاد می‌گردد حسابرسان در قضاوت‌هایشان به اصول اخلاقی پایبند باشند.
۲) به سهامداران توصیه می‌شود در انتخاب موسسه حسابرسی، مؤسساتی را انتخاب کنند که پایبندی بیشتری به اصول اخلاقی داشته باشند تا گزارش حسابرسی بدون سوگیری ارائه دهند.
پیشنهادهای زیر را جهت تحقیقات آتی ارائه می‌گردد:

۱) ارائه مدل تصمیم‌گیری حسابرسان مبتنی بر رویکرد روانشناسی شناختی.
۲) بررسی اثر سایر مؤلفه‌های مؤثر بر قضاوت حسابرسان.

فهرست منابع

- * دیانته دیلمی، زهرا؛ منطقی، خسرو و مشهدی، سیده پریسا (۱۳۹۵)، بررسی ضرورت حسابداری اسلامی از دیدگاه خبرگان دانشگاهی، دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، سال یک، شماره یک، صص ۱ - ۲۴.
- * جوادی، هادی، حسینی، سید حسین، همتی، بهرام & شگری، اعظم. (۱۴۰۲). تأثیر ویژگی‌های تاریک شخصیت و تمایل به اشتراک‌گذاری دانش حسابرسان بر تردید‌گرایی و قضاوت حرفه‌ای آن‌ها: با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی محل اشتغال حسابرس/دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت (۱۲)، ۴۶ (۳۵۹-۳۷۴).
- * حساس یگانه، یحیی & عمو زاد، شهرام. (۱۳۹۹). عوامل مؤثر بر قضاوت حرفه‌ای (اخلاقی) حسابرسان و فشارهای وارده بر آن‌ها. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۷ (۱)، ۶۷ (۱-۲۶).

الف - پرسشنامه قضاوت

کاملاً مخالفم	مخالفم	ممتنع	موافقم	کاملاً موافقم	گویه
۱	۲	۳	۴	۵	
					(۱) در هنگام تصمیم‌گیری به بینش فردی (شهود درونی) توجه می‌کنم.
					(۲) بدون نظرخواهی از دیگران قادرم تصمیمات اتخاذ کنم.
					(۳) در هنگام تصمیم‌گیری این که احساس کنم تصمیم درست است برایم مهم‌تر است از این که حتماً دلیل منطقی برای درست بودن داشته باشیم.
					(۴) برای اطمینان از این که حقایق درستی در اختیاردارم قبل از تصمیم‌گیری قادرم تمامی منابع اطلاعاتی خود را دوباره بررسی کنم.
					(۵) در تصمیم‌گیری‌های مهم بر اساس آنچه دیگران می‌گویند عمل می‌کنم.
					(۶) از تصمیم‌گیری‌های طفره می‌روم، چراکه فکر کردن راجع به آن‌ها مضطربم می‌کند.
					(۷) همه تصمیمات را می‌توان با یک روش کاملاً منطقی و نظام‌مند اتخاذ نمود.
					(۸) در هنگام تصمیم‌گیری کاری را انجام می‌دهم که در همان لحظه آنی فکر می‌کنم درست است.
					(۹) به صورت فی‌البداهه تصمیم‌گیری می‌کنم.
					(۱۰) زمانی که تصمیمات مهم مواجه می‌شوم دوست دارم کسی را داشته باشم که مرا در مسیر صحیح هدایت کند.
					(۱۱) تصمیم‌گیری‌های اضطراری (فوری) من نیازمند تفکر کاملاً دقیق است.
					(۱۲) در هنگام تصمیم‌گیری به احساسات و عکس‌العمل‌های درونی خود اعتماد می‌کنم.
					(۱۳) در هنگام تصمیم‌گیری می‌توانم به‌تنهایی تمامی گزینه‌های مختلف را شناسایی و بررسی کنم.
					(۱۴) از اتخاذ تصمیمات مهم خودداری می‌کنم مگر این که اجباری در این زمینه وجود داشته باشد.
					(۱۵) بدون پیش‌زمینه قبلی تصمیم‌گیری می‌کنم.
					(۱۶) در هنگام تصمیم‌گیری بر قوه ادراک درونی خود تکیه می‌کنم.
					(۱۷) تصمیماتی را اتخاذ می‌کنم که احساس می‌کنم درست هستند.
					(۱۸) در هنگام تصمیم‌گیری به کمک دیگران نیاز دارم.
					(۱۹) تا آنجایی که امکان‌پذیر باشد تصمیم‌گیری به تعویق می‌اندازم.
					(۲۰) تصمیمات را بدون پیش‌زمینه قبلی و همان لحظه مواجه‌شدن با مشکلات اتخاذ می‌کنم.
					(۲۱) از اتخاذ تصمیمات مهم طفره می‌روم.
					(۲۲) احساس می‌کنم بدون حمایت دیگران نمی‌توانم تصمیم‌گیری کنم.
					(۲۳) تصمیمات مهم را در آخرین لحظات اتخاذ می‌کنم.
					(۲۴) در هنگام تصمیم‌گیری سریعاً تصمیم خود را اتخاذ می‌کنم.
					(۲۵) در شرایط بحرانی و مهم کاملاً بر مبنای منطق (به‌صورت عقلایی) تصمیم‌گیری می‌نمایم.

ب - پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای

کاملاً مخالفم	مخالفم	ممتنع	موافقم	کاملاً موافقم	گویه
					(۱) من عملی را که باعث آسیب رساندن به دیگری می‌شود را انجام نمی‌دهم.
					(۲) من هیچ‌وقت خطر و ریسک برای دیگران را تحمل نمی‌کنم.
					(۳) من معتقدم که وجود خطر برای دیگران حتی اگر منفعتی حاصل شود بازهم اشتباه است.
					(۴) هیچ‌وقت چه از لحاظ روانی و چه فیزیکی به کسی آسیب نمی‌زنم.
					(۵) من معتقدم که نباید عملی که ممکن است رفاه و عزت دیگران را تحدید می‌کند را انجام دهم.
					(۶) اگر عملی به دیگران آسیب می‌رساند پس آن را انجام نمی‌دهم.
					(۷) من معتقدم که تصمیم‌گیری در مورد انجام یا عدم انجام عملی بستگی به پیامدهای منفی و مثبت آن دارد.
					(۸) عزت و رفاه مردم مهم‌ترین نگرانی من است.
					(۹) من معتقدم که هیچ‌وقت نباید که رفاه دیگران را تحدید کرد.
					(۱۰) من معتقدم که عملی اخلاقی است که با آرمان‌های اخلاقی مطابقت داشته باشد.
					(۱۱) من معتقدم که رعایت همه جنبه‌های اخلاقی در زندگی مهم نیست.
					(۱۲) من معتقدم که پای بندی به اخلاق در هر شرایطی متفاوت است.
					(۱۳) من معتقدم که چارچوب‌های اخلاقی باید به صورت فردی در نظر گرفته شود (مثلاً یک عمل از دید یک فرد اخلاقی و لی همان عمل از دید فرد دیگر غیر اخلاقی شمرده شود).
					(۱۴) من معتقدم که هیچ رفتار اخلاقی درست و کامل نیست.
					(۱۵) من معتقدم که اخلاقی بودن هر کاری بستگی به دیدگاه خود شخص دارد.
					(۱۶) من معتقدم که استانداردهای اخلاقی هر فرد بر اساس رفتارش مشخص می‌شود و نه قضاوت دیگران.
					(۱۷) من معتقدم که اصول اخلاقی در روابط بین افراد بسیار پیچیده است به طوری که می‌توان گفت اصول اخلاقی هر شخص منحصر به فرد است.
					(۱۸) من معتقدم که هر فرد باید برای خودش اصول اخلاقی را مشخص کند تا او را از انجام اعمالی که می‌تواند بر روابط و قضاوتش تأثیر منفی بگذارد بازدارد.
					(۱۹) من معتقدم که هیچ‌گاه دروغ گفتن قابل قبول نیست (چه دروغ مجاز باشد و یا بسته به موقعیت داشته باشد).
					(۲۰) من معتقدم اخلاقی یا غیر اخلاقی بودن دروغ بستگی به شرایط دارد.

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 14/ No. 54/ Summer 2024

The effect of professional ethics on auditors' judgments

Mohammad Sadegh Sadeghi

PHD Candidate, Accounting Department, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran
sadeghsadeghi6@gmail.com

Alireza Mehrazin*

Assistant Professor, Accounting Department, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran.
(Corresponding Author)
a.r.mehrazeen@iau-neyshabur.ac.ir

Abstract

Background: From a psychological point of view, individual decisions should be tested in terms of needs, individual preferences and desired values. Therefore, the aim of the current research is to investigate the effect of ethical components on the judgments of 385 members of the public accountant community in 2022.

Method: The current research is an applied research, and in terms of the data collection method, it is a semi-experimental research after an event in the field of accounting and auditing, which research hypotheses were examined using pls software,

Results: The results of the research indicate that between the variables of the research, the effect There is a positive and significant effect and the ethical components have a close influence coefficient on audit judgment.

Conclusion: The ethical components have a close influence coefficient on audit judgment, indicates that Iran's audit standards have been approved as a principle and are effective.

Keywords: professional ethics, social structure, religious attitude, auditors' judgments.